

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ioannis De Lvgo Hispalensis, Societatis Iesv, S. R. E. Tit.
S. Balbinæ Presbyteri Cardinalis, Disputationes
Scholasticæ, Et Morales De Virtute Fidei Divinæ**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1656

Sectio I. Vtrum omnis fidei assensus necessariò dependeat à voluntate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81031)

SECTIO I.

*Virum omnis fidei assensus necessariò
dependent à voluntate.*

*Ratio dubi-
tandi.*

Ratio dubitandi est, quia intellectus est po-
tentia necessaria respectu sui obiecti: vel
ergo proponuntur motiua sufficientia ad fidem,
vel non. Si proponuntur, intellectus necessariò
operabitur sine voluntatis imperio, sicut oculus
necessariò videt colorem propositum. Si verò non
adfini motiua sufficientia, non poterit credere,
quantumvis voluntas imperet; quia non potest
ferri nisi ad verum apparens, sicut nec oculus nisi
ad colorem, & lucem.

*Prima sen-
tentia.*

Prima sententia docet, adeo esse in potestate
voluntatis mouere intellectum ad assensum ali-
cuius obiecti, vt nulla stante ratione, vel motiua,
possit intellectum cogere ad assentiendum. Ita
Caiet. 1. 2. *quest. 65. art. 4.* Hæc sententia impro-
babilis est, vt experientia constat: sicut enim vo-
luntas non potest cogere se ad amandum, quod
non appareat bonum, ita nec potest cogere intel-
lectum ad assentiendum potius esse paria, quàm non
paria. Alioquin sequeretur coniugem dubitantem
de priori matrimonio posse pro sua voluntate
deponere illud dubium, & determinatè credere
mortuum esse priorem coniugem: item posset
vnusquisque in re dubia asserere quamlibet par-
tem determinatè sine mendacio, credendo prius
illam determinatè: posset etiam quisque letari,
vel tristari pro sua voluntate, credendo determi-
natè bona, vel mala nuncia. Denique est contra
Aristotelem 2. *de anima cap. ult. textu 157.* di-
centem, *posse nos phantasiari, seu imaginari cum
voluntatis opinari autem non ita.*

*Secunda sen-
tentia.*

Secunda sententia extrema dixit, actum fidei
non pendere ab affectu voluntatis sed intellectum
positum motiuis tam necessariò credere, sicut po-
sitis præmissis demonstrationis assentitur conclu-
sioni; quare ad summum subditi poterit voluntati,
quatenus ipsa potest cohibere intellectum, ne as-
sentiat quoad exercitium, non tamen poterit
determinare illud quoad specificationem. Tribui-
tur etiam Holcōth in 1. *q. 1.* & aliis.

*Tertia sen-
tentia.*

Tertia sententia concedit dependentiam à vo-
luntate, non tamen à voluntate imperante assen-
sum per actum positum, sed à voluntate permit-
tente, seu non resistente. Hæc etiam tribuitur
Scoto, licet non satis ad eius mentem.

Alij dicunt, dependere intellectum à volunta-
te actuali saltem antequam acquiratur habitus,
secus post habitum; ita videtur sentire Scotus
1. *post. quest. 8. ad vltimum*, & Bonæ in *presenti
quest. 1. art. 4.* Alij denique postulant voluntatem
ad primum fidei assensum, non tamen ad alios
omnes, qui postea sequuntur.

*Vera & con-
iuncta sen-
tentia.*

Vera & communis sententia inter Theologos
docet, intellectum necessariò pendere à voluntate
per actuale, & positum affectum imperante
assensum fidei, à quo affectu fides denominatur
voluntaria, & libera. Hæc est D. Thomæ *quest. 1.
art. 4. & quest. 2. art. 1. & 2. & 9. & quest. 4. art. 5.*
Alex. 3. *p. quest. 68. memb. 8. art. 1.* Bonauenturae
in 3. *d. 23. art. 9. quest. 2.* Rich. *art. 6. quest. 1.* Du-

rand. *disp. 24. q. 3.* Valentia *vbi supra* & aliorum
quos sequitur Suar. in *presenti disp. 6. sect. 6. me-
mero 4.* Coninch. *disp. 13. dub. 4. & disp. 9. n. 73.*
& 74. Hurtadi *disp. 45.* & omnium Recentio-
rum.

Probatur primò ex Scriptura, vbi passim sup-
ponitur fides esse liberam. Marc. ultimo, *Predica-
te Evangelium omni creature; qui crediderit &
baptizatus fuerit saluus erit; qui autem non credi-
derit, condemnabitur.* ad Rom. 10. *Corde creditur
ad iustitiam: vbi nomine cordis intelligitur vo-
luntas, vt notat ibi S. Thomas.* Item ad Rom. 1.
Accepimus gratiam ad obediendum fidei. Obedien-
tia autem ad voluntatem spectat; ideo infidelitas
est culpabilis. Marc. ult. *exprobrauit incredulita-
tem eorum, & alibi sæpe.*

Secundò probatur ex Concilijs, Arausicano 2.
can. 5. dicitur *initium fidei esse ipsum creditum
affectum: eumque inesse nobis per inspirationem
Spiritus sancti corrigentem voluntatem nostram ab
infidelitate ad fidem.* Ecce fides & infidelitas ra-
dicaliter sunt in voluntate. Toletano 4. cap. 5.
inde probatur neminem cogendum esse ad fidem,
quia sicut homo propria arbitrii voluntate serpenti
obediens perit, sic propria mentis conuersione quæ-
que credendo saluatur. Trident. sess. 6. cap. 6. vbi
dicitur homines disponi ad iustitiam, dum exci-
tati diuina gratia, & adiuti, fidem ex audientem
incipientes libere mouentur in Deum credentes, vera
esse, que diuinitus reuelata & promissa sunt. Vide-
tur Hurtado vbi supra, qui bene hæc testimonia
virget.

Tertiò probatur ex Patribus, quorum verba
affert Valentia vbi supra, quibus adde Bernar-
dum 5. de Consideratione cap. 6. *Fides, inquit, Deus
est voluntaria quadam, & certa prelibatio non
propagata vernaculis.* Augustin. tract. 26. in Ioan.
*Multa potest facere homo non volens: credere au-
tem non potest nisi volens.* & de prædestinatione
sanctorum cap. 5. post medium sic ait: *quisquis
audet dicere, ex me ipso habeo fidem: non ergo ac-
cepi, profectò contradicit huic aperitissime veritati:
non quia credere, aut non credere, non est in ar-
bitrio humane voluntatis, sed in electis præparata
voluntas à Domino: ideo ad ipsam quoque fidem,
que in voluntate est (scilicet radicaliter) pertinet;
quis enim te discerneret? quid habet quod non acce-
pisti? Irenæum lib. 4. cap. 62. non tantum in opi-
nibus, sed etiam in fide, liberum, & sua potestati
arbitrium hominis seruauit Dominus dicens: *secun-
dum fidem tuam fiat tibi.* Origene hom. 2. in
diuersa loca Scripturæ: *A nullo aufertur possibi-
litas credendi: hoc enim arbitrio hominis, & coope-
ratione gratia constitutum est.* Ambrosium in illa
verba Pauli ad Rom. 4. *ei autem qui operatur, &c.*
vbi sic ait: *aut credere, aut non credere, voluntatis
est; neque enim cogi potest ad id quod manifestum
non est.**

Quartò probatur ratione, & omnis alius pa-
rum efficacibus; ratio à priori hæc est, quia actus
fidei est assensus obscurus & certus excludens
omnem formidinem, vt dictum est in superiori-
bus: intellectus autem de se ex vi motiuorum
non determinatur sufficienter ad excludendum
omnem formidinem, ergo indiget ad hoc deter-
minatione voluntatis. Minor probatur, quia
omnia motiua non ostendunt euidenter verita-
tem articuli, ergo non determinant intellectum
ad excludendam omnem formidinem: alioquin
demonstrarent obiectum, quid enim est medium
euidens,

evidens, nisi illud, ex vi cuius conuincitur intellectus, & cogitur nec dubitare, nec formidare de veritate: quia verò motiua fidei non sunt eiusmodi; inde est intellectum indigere voluntatis imperio, ex cuius efficacia cohibeatur formido, quæ ex vi motiuorum non potuit cohiberi, & hoc est captiuare intellectum in obsequium fidei.

Confirmatur, quia antecedenter ad voluntatem solum datur iudicium dictans euidenter, illud obiectum esse prudenter credibile sine formidine; hoc est, bonum esse iuxta regulas prudentiæ illud credere: bonum autem, vt bonum non mouet immediatè intellectum sed voluntatem; ergo ab illo iudicio non potest moueri immediatè intellectus, sed mediante voluntate, quæ ex affectu illius boni imperat assensum certum intellectualem.

Hinc infero. Primò contra sententias supra relatas, non sufficere ad fidei actum, voluntatem se habere permissiue, sed exigi actum positium: quia sine hoc intellectus manebit indifferens ex vi motiuorum, quæ de se non determinant ad tale genus assensus certi, vt vidimus. Quod etiam constat ex testimonio supra adductis exigentibus positium affectum præsertim ex Concilio Arausicano, vbi petitur aliquis affectus voluntatis, qui sit initium fidei, & ex inspiratione Spiritus sancti. Deinde si illa non resistentia voluntatis sufficeret, sequeretur fidem etiam in homine iusto non esse meritoriam, quia omissio pura voluntatis non est meritoria, vt concedunt auctores, qui defendunt puras omissiones. Consequens autem est falsum, vt videmus infra.

8 Infero secundo non sufficere fidem habitualem, nec etiam voluntatem præteritam, quæ præcessit primum actum credendi: non quidem sufficit habitualis, quia adhuc stante habitu, non habet intellectus motiua, quæ ostendant obiectum sufficienter ad credendum sine formidine, neque etiam sufficit voluntas præterita ad determinandum modum intellectum, quia quod non est, non operatur nec mouet. Adde, omnem actum fidei appellari à patribus liberum: quod si fieret modò ex vi præteritæ voluntatis, vel ex vi solius habitus, non esset liber iste actus, sicut neque quod fit in somno ex vi causæ prius in vigilia applicatæ, est propriè liberum: quare si habitus, vel prima voluntas posita sunt in statu peccati, actus fidei, qui ex illa voluntate nunc fierent ab homine iusto, non essent meritorij, quia nullum datur meritum sine voluntate libera hominis iusti, quæ omnia absurda sunt.

9 Infero tertio contra aliquos Recentiores, propositis motiuis humanis, & motiuo testimonij diuini, non sufficere ad credendum propter Dei testimonium voluntatem credendi propter motiua humana, vel voluntatem credendi vt sic: quia adhuc posita illa voluntate, intellectus est indifferens ad credendum vel non credendum propter testimonium diuinum: quare sicut propositis duobus articulis credendis, requiritur voluntas determinata credendi hunc articulum, sic à fortiori, propositis duobus motiuis, requiritur voluntas determinata credendi propter hoc motiuum.

Infero vltimò contra eosdem, non sufficere voluntatem solum applicandi intellectum ad cogitandum de motiuis; sed requiri voluntatem immediatam credendi: nam quidquid intellectus cogitet circa motiua, adhuc illa non sufficiunt, vt

determinatè inferant assensum certum; multi enim perpendunt vim motiuorum, & non credunt, ergo adhuc requiritur aliud determinatiuum, à quo immediatè moueatur intellectus ad elicendum assensum certum fidei.

Contra conclusionem obiicitur primò Aristoteles *vbi supra* dicens, non posse nos opinari cum volumus, ergo intellectus non mouetur ad assensum fidei immediatè à voluntate, sed solum à motiuis propriis & merito eorum. Respondetur, Aristotelem non negare voluntati vim determinandi intellectum ad assensum, quando aliunde motiua sufficientia proponuntur, solum negat voluntatem habere tale dominium despoticum, nullo posito motiuo ad credendum.

Secundò obiicitur, Damones non habent piam affectionem ad res fidei; & tamen illas credunt, Iacobi 1. *Damones credunt, & contremiscunt*, ergo ad credendum non requiritur necessariò pia affectio voluntatis. Respondetur, motiua nostræ fidei, & eorum vim à Damonibus propter excellentius lumen intellectuale ita penetrari, vt possint in eis generare euidentiam saltem moralem quæ etiam inuiti conuincuntur circa res fidei; nobis tamen qui ea motiua multò minus percipimus necessaria est affectio pia in voluntate. Adde licet motiua fidei nos etiam conuincerent independentè à voluntate, requiri tamen voluntatem, vt assentiamus super omnia, & quod intellectus ex se non est determinatus.

Tertio obiicitur, quia intellectus non mouetur, nisi à veritate obiecti; voluntas autem non potest ponere, vel augere veritatem obiecti, vt magis moueat intellectum, ergo voluntas non potest mouere intellectum, nisi applicando illum ad inquirenda motiua. Respondetur, intellectum solum moueri à veritate vt ab obiecto; moueri tamen à voluntate, non vt ab obiecto suadente, sed vt ab extrinseco impellente, & determinante ad assensum circa veritatem sufficienter, licet non taliter propositam, vt necessitet solum obiectum seclusa voluntate ad assensum. Obiectum enim intellectus dupliciter proponitur: primò ita vt se solo inferat necessariò assensum, eo quod proponatur sine vlla specie falsitatis. Secundò ita vt licet habeat speciem veri, habeat tamen speciem aliquam falsitatis ex alio capite, & tunc intellectus manet indifferens; potest tamen determinari à voluntate, vt assentiat obiecto proposito sub ratione veri, non attendendo ad speciem falsitatis. Confirmatur solutio exemplo ipsius voluntatis, cui obiectum aliquando proponitur solum sub ratione boni, & tunc voluntas necessariò amat: aliquando verò proponitur, vt bonum cum aliqua ratione mali; & tunc voluntas est indifferens: potest tamen pro nuda illud amare propter bonitatem, vel odio habere propter malitiam. Sic ergo intellectus manet indifferens ad assensum, vel dissensum; quando obiectum proponitur cum specie veri, & falsi: ceterum, quia ipse intellectus non est liber, non potest determinare suam indifferentiam: potest tamen determinari à voluntate, vt assentiat, vel vt dissentiat, ad vtrumque enim habet motiuum sufficiens.

Sed contra hanc solutionem potest obijci quartò quia voluntas necessitatur ad amorem, quando obiectum apparet, vt bonum, licet non vt summum bonum, si pro tunc non appareret ratio mali propter inaduertentiam, qui actus dicuntur motus

10
Obiectio 1.

Obiectio 2.

11
Obiectio 3.

12
Obiectio 4.

motus primo primi; ergo similiter si obiectum appareat ut verum, licet obscure; si tamen pro tunc non attendit intellectus ad rationem falsi, quæ potest subesse, necessitabitur intellectus ad assensum; ergo si motiva fidei ita appareant, ut non appareant rationes contrariæ, non indigebit intellectus impulsu voluntatis ad assensum fidei. Respondeo, admissio antecedenti, & prima consequentia, de quo dixi in libris de anima, ubi admisi posse intellectum aliquando ex præmissis probabilibus necessitari ad assensum conclusionis quoad exercitium, quando non apparent rationes contrariæ: Nego tamen secundam consequentiam, scilicet illum esse assensum fidei qui debet esse & est assensus certus omnino, & positivè excludens formidinem; ad hunc autem modum assentiendi (secluso imperio voluntatis) non satis est, quod non appareant rationes contrariæ sed requiritur etiam motiva ita apparere, ut ostendar positivè, non posse esse rationem aliquam in contrarium. Sicut in exemplo adducto voluntatis, licet voluntas necessariò amet obiectum, quod apparet bonum, quando non attendit ad rationem mali: non tamen fertur necessariò ad illud mandandum super omnia, nisi positivè videat clarè rationem summi boni, & quod non potest habere aliquod malum. Sic etiam intellectus in prædicto casu, esto assentiretur obiecto, etiam sine impulsu voluntatis, non tamen cum securitate illa positivè, & firmitate, quæ requiritur ad positivam certitudinem.

13
Ilationes
quædam ex
dictis.

Vnde obiter infero Primò, minus accurate loquutum P. Coninch dicta disp. 13. dub. 4. num. 33. dum dixit, intellectum nostrum non posse villo modo assentiri etiam ex imperio voluntatis alicui obiecto, nisi proponatur aliqua probabilis ratio ad assentiendum, quia non potest assentiri obiecto, nisi proponatur ut verum. Ille tamen modus loquendi corrigi debuit, quia hereticis non proponitur doctrina sua cum fundamento probabilis: alioquin excusarentur à peccato amplectendo iudicium probabile, nec possumus in rigore concedere, quod doctrina Lutheri, vel Caluini sit probabilis, vel quod hæretici habent fundamenta probabilia ad eam credendam: & tamen de facto ex imperio voluntatis obstinatur eam credunt. Non ergo requiritur fundamentum probabile, ut intellectus ex imperio voluntatis aliquid imprudenter credat. Sufficit, quod proponatur motuum cum aliqua specie veri, licet non tanti ponderis, ut attingat probabilitatem, quæ maius pondus requirit. Sicut etiam voluntas potest saltem imprudenter amare obiectum, quod proponitur sub aliqua specie boni, licet non tanta, ut sit prudenter amabile, ad quod plus requiritur; ita, ut sit probabile, requiritur talis gradus veritatis, sine quo obiectum non est probabile, licet sit imprudenter credibile.

14.

Infero secundò magis displicere, quod idem Coninch dixit n. 40. & 41. ad assensum fidei humanæ, vel opinionis non exigi voluntatis actum determinantis intellectum ad assentiendum: quod probat, quia, licet medium opinionis, aut fidei humanæ, non probent obiecta sua esse euidenter vera; probant tamen clarè ea esse euidenter probabilia, atque ita intellectus ab eius euidentia determinatur, ut credat ea esse probabilia: quia sicut ratio euidenter certa facit suam conclusionem euidenter certam, ita ratio euidenter probabilis facit euidenter suam conclusionem probabilem;

ergo quando habeo rationem euidenter probabilem, conclusio apparet mihi euidenter probabilis, atque ita intellectus ad probabilem assensum determinatur. Sed in hoc Auctor ille aliis doctis æquiuocationem passus est confundens hæc duo, credere probabiliter illam; quæ sunt valde diuersa; nam qui tenent aliquam opinionem probabilem, concedunt simul contrariam etiam esse probabilem, non tamen credunt esse veram etiam assensu probabili, alioquin haberent simul duos assensus probabiles de obiectis contradicentibus. Nec quoad hoc differentia vlla est inter fidem humanam, & diuinam: nam etiam sine vlllo imperio voluntatis intellectus euidenter indicat obiecta nostræ fidei esse prudenter credibilia, ut supra vidimus, non tamen iudicat sine imperio voluntatis ea esse vera, etiam assensu probabili: nam hæretici nec probabili assensu affirmant nostram fidem esse veram. Similiter ergo proposito motivo fidei humanæ vel opinionis, potest intellectus euidenter conuincere, quod conclusio illa sit probabilis: qui assensus non est probabilis, sed euidentens, non de veritate, sed de probabilitate obiecti, & tamen nullum assensum etiam probabilem habet de veritate obiecti, nec illum habere potest sine imperio voluntatis, si motiva appareant etiam pro falsitate obiecti; quia motiva probabilitatis non ostendunt euidenter veritatem obiecti, sed probabilitatem, & ideo non determinant intellectum, ut affirmet obiectum esse verum, sed solum ut euidenter affirmet esse probabile.

Vltimo loco obici potest, quia experientia constat postquam aliquis sapè assensum præbet conclusioni propter præmissas, posse postea præmissas actualibus assentiri eidem conclusioni, suppletente habitu conclusionis defectu præmissarum: ergo similiter postquam aliquis sapè credidit res fidei ex imperio voluntatis, poterit ne imperio actuali credere, suppletente habitu defectum imperij; quia non minus requiruntur præmissæ ad conclusionem, quam imperium voluntatis ad assensum fidei. Respondent aliqui negando consequentiam. Ita Granado tract. 9. disp. 1. num. 14. & conatur rationem differentie reddere. Sed melius, & fortasse magis iuxta rationem differentie, quam affert, responderetur distinguendo antecedens; potest postea assentiri conclusioni, suppletente solo habitu locum præmissarum, interueniente aliquo alio actu, qui supplet pro præmissis, concedo. Tunc enim interuenit saltem memoria aliqua actualis confusa præmissarum, seu principiorum, quæ memoria mouet ad assensum conclusionis propter principia illa, quorum memoria confusa habetur. Tunc autè negatur consequentia: ratio autem est clara, quia nihil actuale esse potest, quod supplet pro voluntate actuali, sicut memoria actualis confusa supplet pro præmissis actualibus; hæ enim non requiruntur, nisi ut proponerent motuum assentiendi conclusioni; memoria autem confusa proponit etiam actu aliquod motuum saltem in confuso sufficiens ad assentiendum conclusioni voluntatis autem credendi requiritur, ut determinet intellectum indifferenter, quod minus determinandi nihil aliud actuale præstare potest, si non sit actus voluntatis, nam memoria voluntatis præterita non determinat, cum etiam hæreticus recorderetur se voluisse olim credere, nec per hanc memoriam etiam expressam determinatur eius intellectus.

actus, sicut nec pes determinatur ad ambulandum per solam memoriam voluntatis præteritæ, nisi sit actuale aliquod imperium saltem confusum. Vnde retorqueri potius potest argumentum, quia ex eo, quod aliquis sæpè assensum præbuerit conclusioni probabili propter præmissas probabiles, licet postea possit sine præmissis actualibus assentiri conclusioni propter habitum cum sola memoria confusa principiorum, ut diximus: non tamen poterit sine voluntate aliqua actuali saltem confusa determinante intellectum ad assensum conclusionis, quia non magis determinat intellectum memoria præmissarum, quam determinarent ipsæ præmissæ explicitæ, pro quibus supplet, si adessent: si ergo præmissæ ipsæ probabiles non determinarent sine voluntate, nec etiam memoria præmissarum determinabit: ergo ultra habitum suppletentem pro præmissis actualibus requiritur aliquod aliud determinativum: & nihil aliud esse potest saltem de lege ordinaria, nisi actus voluntatis, nisi Deus ipse velit determinare intellectum, ut dicemus *sect. seq.* Quando verò dicimus, habitum supplet pro præmissis intelligi debet non immediate, sed mediât: nam habitus non conducit, nisi quatenus ex facilitate generat actum tenuem sine labore, quo recordamur assensus sæpè præstiti propter principia sufficientia sæpius proposita, qui actus productus ab habitu supplet defectum præmissarum.

SECTIO II.

Aliqua dubia circa voluntatem ad credendum prærequisitam.

¹⁶ Dubitari potest primò. An exigatur voluntas non solum ad credendum mysterium revelationis, sed etiam ad credendam revelationem, & ad credendum, seu iudicandum, Deum esse primam veritatem. Suppono ex *disp. 1.* discursum fidei includere tres assensus realiter, vel virtualiter, scilicet, *Deus est prima veritas, Deus dicit Incarnationem, ergo Incarnatio facta est.* Dubitari potest, an ad singulos requiratur voluntas: de secundo quo creditur revelatio, non dubito, quod exigat voluntatem, quia obscurus est; imò ad illam potissimè videtur necessaria voluntas; nam si semel credas Deum revelare Incarnationem, facile credes Incarnationem. De primo potest esse maior dubitatio, quia potest esse assensus evidens, & ex apprehensione terminorum, ut dixi *disp. 1.* quare non videtur necessarius alius impulsus extrinsecus à voluntate ut intellectus illum eliciat. Cæterum adhuc dicendum videtur prærequiri piam affectionem, quia per illum actum intellectus non quomodocumque asserit Deum esse veracem, sed assentitur huic obiecto super omnia, ut dictum est in superioribus, præsertim *disp. 6.* Intellectus autem sibi relictus, & ex sola apprehensione terminorum, licet iudicaret evidenter, Deum esse summè veracem; non tamen assentiretur cum hoc peculiari modo, præferendo illud obiectum aliis omnibus in modo, assentiendi; quare ad assensum iustum requiritur pia affectio voluntatis, quæ impetret illud peculiare obsequium intellectuale erga diuinam veritatem. Denique de tertio actu, quo credo mysterium revelationis ex vi utriusque principij præcedentis, *Card. de Lugo de Virtutis Fidei Diuine.*

dicendum videtur non exigere nouam voluntatem præter voluntatem assentiendi principiis super omnia: nam si semel assentior principiis, & bonitati consequentiæ super omnia, non possum non assentiri etiam super omnia ipsi conclusioni; nam veritas conclusionis necessaria est ad veritatem principiorum, si enim in aliquo casu, negas conclusionem, arguitur bene contra te ad neganda principia. Sicut si amas finem super omnia, debes amare vnicum medium super omnia: alioquin si non amas medium super omnia, sed cum limitatione aliqua, cogis ad desistendum etiam à fine in aliquo casu, & per consequens non amas finem super omnia: sic etiam si conclusionem credis non super omnia, sed cum aliqua limitatione, cogis posita illa limitatione negare præmissas, & per consequens non assentiris eis super omnia. Quando autem dico, medium vnicum debere etiam amari super omnia; intelligitur super omnia præter finem propter quem amatur medium, & quando dico conclusionem etiam credi super omnia, intelligitur præter principia, propter quæ creditur conclusio.

Dubitabis secundo, an requiratur etiam voluntas ad asserendam illationem conclusionis ex principiis, v. g. illationem incarnationis ex veritate, & reuelatione Dei. Respondeo breuiter, requiri etiam voluntatem ad iudicandum de illa illatione prout requiritur ad fidem: nam licet illa illatio euidenter agnoscat, ut tamen assentiamur illi super omnia prout requiritur ad inferendam conclusionem fidei, requiritur etiam voluntas imperans illum modum iudicandi de illatione prout diximus de iudicio euidenti veritatis Dei; eadem enim est ratio etiam de iudicio illationis, tam enim pendet assensus conclusionis à bonitate illationis, quam à veritate præmissæ, quare si bonitati illationis non assentior super omnia, non possum assentiri firmius conclusioni. Vide quæ dixi *supra disp. 7. sect. 2. in 6. obiectione.*

Contra hanc doctrinam, quam olim etiam tradidi ante 25. annos, opinatur Hurtado *disp. 45. §. 21.* ubi relata hac mea responsione de necessitate piæ voluntatis ad assensum etiam supernaturalem circa veritatem Dei, licet evidens sit, ut habeat gradum illum firmitatis super omnia quem ab intellectu sine imperio voluntatis non haberet, eam solutionem impugnat: quia assentiri super omnia nihil addit ex parte intellectus, sed ex parte voluntatis addit affectum discendi à quouis alio actu, potius quam à fide: qui affectus versatur circa actus intellectus sitos in nostra libertate, non verò circa actus necessarios, quia ab illis nequaquam possumus discere: unde concludit, affectum illum terminari ad assensum circa reuelationem, quem possumus per contrarium dissensum abiicere, non verò ad assensum necessarios, quos non possumus ita imperare affectu saltem efficaci.

Hæc tamen impugnatio procedit ex principio falso, quod assumit, quod scilicet assentiri super omnia nihil addat ex parte intellectus, sed solum explicet affectum voluntatis discendi potius à quouis alio obiecto, quam ab obiecto fidei. Contrarium autem ut verissimum ego suppono, nempe illam maiorem adhesionem super omnia, licet imperatiuè proveniat à voluntate, formaliter tamen esse aliquid intrinsecum, & essentiale in ipso assensu intellectuali. Nam certitudo in ipso actu

¹⁷ An requiratur etiam voluntas ad asserendam illationem conclusionis ex principiis.

¹⁸

¹⁹